

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади Чернівецької області та План дій з її впровадження

2021

Про Програму місцевого економічного розвитку

Програма місцевого економічного розвитку (МЕР) Мамалигівській територіальної громади та План дій з її впровадження розроблені в рамках Програми «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE), що виконується міжнародною організацією Global Communities та фінансирується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID).

Цей документ призначений для представників місцевої влади, бізнесу та мешканців територіальної громади, які хочуть долучитися до створення та підтримки сприятливого економічного середовища у територіальній громаді.

Програму МЕР розроблено на основі методології Програми USAID DOBRE з планування місцевого економічного розвитку та досвіду консультантів та фахівців Програми, які працювали із 75-ма громадами попередніх когорт під час розробки програм місцевого економічного розвитку.

Програма МЕР розроблена робочою групою з місцевого економічного розвитку, до складу якої ввійшли представники Мамалигівської сільської ради та місцевого бізнесу (склад робочої групи – див. Додаток 1).

Про Програму USAID DOBRE

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE) – це п'ятирічна програма, що виконується міжнародною організацією Глобал Ком'юнітіз (Global Communities) та фінансирується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID). Програма спрямована на посилення місцевого самоврядування та створення кращих умов для розвитку територіальних громад, підвищення рівня заличеності громадян до прийняття рішень та забезпечення підзвітності та прозорості в громадському управлінні. До консорціуму виконавців Програми DOBRE, на чолі з Global Communities, входять: Український кризовий медіа-центр; SocialBoost; Фонд розвитку місцевої демократії (FSLD/FRDL), Малопольська школа державного управління при Krakівському університеті економіки (MSAP/UEK), Польща; Національний Демократичний Інститут (NDI).

Програма USAID DOBRE працює в 7 цільових областях: Дніпропетровській, Івано-Франківській, Харківській, Херсонській, Кіровоградській, Миколаївській та Тернопільській. Із червня 2020, Програма розпочала свою роботу ще в трьох областях: Запорізькій, Чернівецькій, та Чернігівській.

© Цей документ став можливим завдяки ширій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст є відповідальністю Глобал Ком'юнітіз (Global Communities) і не обов'язково відображає точку зору USAID чи Уряду Сполучених Штатів.

ЗМІСТ

Вступ	4
Частина 1. Стратегічне бачення і цілі економічного розвитку	7
Частина 2. Проекти місцевого економічного розвитку	10
Частина 3. План дій з впровадження Програми місцевого економічного розвитку.....	26

ВСТУП

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження (далі – Програма) розроблена в рамках Програми «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE), що фінансиється Агентством США з міжнародного розвитку (USAID).

Над підготовкою Програми працювали члени Робочої групи з місцевого економічного розвитку, яка створена у громаді, і до складу якої увійшли представники різних цільових груп (Додаток 1 до Програми) Також відповідне розпорядження та склад Робочої групи можна переглянути на офіційному сайті громади: <https://bit.ly/311mS3f> Її діяльність регламентована Положенням, затвердженим рішенням сесії сільської ради: <https://bit.ly/3i79F71>

. Робоча група працювала у тісній співпраці із зовнішніми незалежними експертами на всіх етапах підготовки Програми, в тому числі протягом 2 семінарів в рамках компоненту «Місцевий економічний розвиток» Програми DOBRE та під час візитів експертів у громаду. Результатом спільної роботи громади і експертів також є підготовлений Економічний профіль громади.

Економічний профіль громади містить зведену інформацію про ресурси громади: місцеве економічне середовище; населення; трудові ресурси; ринки; економічну базу; інфраструктуру; комунікації та комунальні послуги; навколошнє середовище; життя в громаді; професійні послуги; соціальний капітал; місцеве самоврядування; податки; громадські організації; природні ресурси, а також інформацію про стратегію розвитку ТГ, SWOT аналіз громади. (З повним профілем громади можна ознайомитись на сайті громади за посиланням: <https://www.mamalyha.com.ua/documents/category/ekonomichniy-profil-mamaligivskoji-gromadi>).

Підтримання Профілю в актуальному стані та регулярне оновлення його даних є абсолютно необхідним, і це є завданням Робочої групи з МЕР.

Дана Програма МЕР розроблена в продовження попередньої, яка громадою розроблялась в межах Ініціативи ЄС «Мери за економічне зростання» на 2019-2020 р.р. (<https://www.mamalyha.com.ua/plan>)

Програма, зокрема, передбачала реалізацію наступних проектів:

- створення та функціонування Центру економічного зростання громади;
- відведення земельних ділянок під сільський ринок в с. Мамалига та Драниця та облаштування торгових місць;
- залучення грантових коштів для створення/розширення бізнесів;
- проведення навчання з ІТ-технологій для бізнесу;
- проведення навчальних семінарів та тренінгів для бізнес-середовища громади;
- створення інвестиційного паспорта громади;
- формування бази даних інвестиційних пропозицій громади;
- проведення грошової оцінки земель трьох населених пунктів;
- проведення інвентаризації земельних ресурсів;
- становлення та розвиток сільськогосподарського обслуговуючого коопертиву по суші зернових культур та навчання для нього фахівців.

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

Значна частина заходів виконана. Так, у громаді створено Центр економічного зростання громади, на базі якого проводяться заходи для бізнесу, збирається молодь, а також проводиться значна кількість ділових заходів у громаді (зокрема, усі семінари і зустрічі в межах програми USAID DOBRE).

Для бізнесу проводяться практичні семінари з податкового законодавства, з питань праці, програм державної підтримки сільськогосподарського виробництва, залучення фінансових ресурсів, впровадження системи безпечності продуктів НАССР тощо.

Підготовлена документація на землевідведення для ринків у селам Мамалига та Драниця.

В рамках програми ПРООН/ADA «Сприяння сталому розвитку сільських територій для Чернівецької та Одеської областей» за допомогою сільської ради були залучені грантові ресурси на розвиток трьох бізнесів: з ремонту автомобілів (механічна частина), з ремонту та діагностики електричної частини автомобілів; на виготовлення пелет.

Було створено сільськогосподарський кооператив «МіКО», який уже два роки успішно функціонує, створюючи додаткові можливості для членів кооперативу, яких нараховується понад 30 дрібних фермерів.

Дана програма є логічним продовженням попередньої та базується в тому числі на її результатах.

Програма узгоджується з цілями Стратегії розвитку громади до 2027 року і розроблена на її виконання в частині розвитку місцевої економіки.

На поточний момент здійснюється оновлення Стратегії розвитку громади спільно з фахівцями програми DOBRE.

За потреби можна вносити зміни у Програму, але ці зміни обов'язково мають відповідати Стратегії розвитку громади.

Візуалізована презентація (слайди) цієї Програми МЕР знаходиться на сайті громади за наступним посиланням: <https://www.mamalyha.com.ua/documents/category/prezentaciya-programi-mer-mamaliga>

Метою Програми місцевого економічного розвитку є:

- Підтримати діючий в громаді бізнес;
- Стимулювати до підприємницької діяльності та появи нового бізнесу, підтримати їх розвиток;
- Розвивати людський капітал та трудові ресурси, в тому числі серед місцевої молоді;

Класифікація окремих інструментів МЕР:

- Підтримка діючого бізнесу — інструменти, що допомагають покращувати якість робочих місць і підвищувати інноваційність бізнесу.
- Сприяння розвитку підприємництва — інструменти, що створюють сприятливі умови для започаткування нового бізнесу, збільшення кількості підприємців і компаній.
- Залучення нового бізнесу та інвестицій — інструменти, що створюють сприятливі економічні та інфраструктурні умови для залучення нового бізнесу на територію та залучення інвестицій для компаній.

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

- Розвиток людського капіталу — інструменти, націлені на підвищення рівня компетентності працівників, професійну орієнтацію молоді, розвиток їх навичок і зменшення міграції робочої сили.

Програма МЕР складається із:

- Стратегічного бачення і цілей економічного розвитку громади, визначених у Стратегії;
- Набору конкретних проектів місцевого економічного розвитку, реалізація яких дозволить досягти цілей економічного розвитку громади, визначених у Стратегії розвитку громади;
- Плану дій із впровадження Програми місцевого економічного розвитку.

Кожен проект – це логічно та хронологічно узгоджений комплекс заходів, реалізація яких призводить до досягнення поставленої мети у встановлений термін, із залученням визначених людських, матеріальних і фінансових ресурсів.

Програма містить перелік конкретних проектів, які реалізовуватиме громада протягом 2021 – 2024 років. Цей перелік не є вичерпний. Члени Робочої групи з місцевого економічного розвитку у будь-який момент можуть прийняти рішення додатково включити у Програму один чи декілька проектів.

Реалізація даної Програми покладається на членів Робочої групи з місцевого економічного розвитку та осіб, відповідальних за виконання конкретного проекту, із можливим залученням всіх заінтересованих сторін.

.

**Частина 1.
Стратегічне бачення і цілі економічного
розвитку**

Відповідно до Стратегії - Мамалигівська громада, «Ворота до Молдови» - комфортна для життя територія з розвинутою інфраструктурою, потужним аграрним сектором, економічні ворота України до Північної Молдови та Румунії..

Для досягнення стратегічного бачення, у Стратегії розвитку громади, серед інших, визначено наступні стратегічні та операційні цілі економічного розвитку територіальної громади:

Стратегічна ціль 1. Економічний розвиток громади.

Операційна ціль 1.1. Розвиток сільського господарства.

Завдання для досягнення цілі:

- 1.1.1. Розвиток традиційних сільськогосподарських культур громади.
- 1.1.2. Розвиток садівництва та виноградарства.
- 1.1.3. Розвиток нових для громади сільськогосподарських культур.
- 1.1.4. Започаткування виробництв з переробки сільськогосподарських культур.
- 1.1.5. Пошук ринків збути для сільськогосподарської продукції громади.
- 1.1.6. Підтримка розвитку сільськогосподарської кооперації

Операційна ціль 1.2. Розвиток транзитного потенціалу

Завдання для досягнення цілі:

- 1.2.1. Створення логістичних майданчиків біля залізничної станції та МПП «Мамалига»
- 1.2.2. Розвиток придорожньої інфраструктури.

Операційна ціль 1.3. Створення та просування туристичних продуктів.

Завдання для досягнення цілі:

- 1.3.1. Розвиток фестивального туризму.
- 1.3.2. Розвиток спелеотуризму.
- 1.3.3. Створення туристичної інфраструктури.
- 1.3.4. Популяризація туристичних можливостей Мамалигівської громади.

Операційна ціль 1.4. Підтримка бізнесу та залучення інвестицій.

Завдання для досягнення цілі:

- 1.4.1. Покращення інституційного забезпечення економічного розвитку та залучення інвестицій
- 1.4.2. Раціональне використання місцевих ресурсів.
- 1.4.3. Раціональне використання браунфільдів.

Стратегія розвитку Мамалигівської громади була прийнята у 2017 році. Зараз постало потреба скоригувати стратегію розвитку громади – над цим іде робота з експертами програми DOBRE.

Після розробки та затвердження нової стратегії за потреби також буде внесено правки в програму місцевого економічного розвитку громади.

ЧАСТИНА 2.
**ПРОЕКТИ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ**

ПРОЕКТ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ №1

1. Назва проєкту	Покращення інфраструктури та умов ринкової торгівлі в селах Мамалига та Негринці.
2. Стратегічна і операційна цілі, до яких має відношення даний проєкт	Стратегічна ціль 1. Економічний розвиток громади. Операційна ціль 1.4. Підтримка бізнесу та залучення інвестицій
3. Мета та завдання/цілі проєкту (підтримка діючого бізнесу, заохочення до підприємництва, залучення та робота з інвесторами, розвиток люського капіталу та трудових ресурсів)	<p>Мета проекту: покращити умови ведення ринкової торгівлі в селах Мамалига та Негринці</p> <p>Завдання проекту:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Закупити торговельні місця • Забезпечити покращені умови для здійснення торгівлі, в першу чергу продуктами харчування, з торгових прилавків <p>Проект спрямований на підтримку діючого бізнесу</p>
4. Територія, на яку проєкт матиме вплив	Територія Мамалигівської громади, в першу чергу – села Мамалига, Драниця та Негринці
5. Кількість мешканців, які використовуватимуть результати проєкту.	<ul style="list-style-type: none"> • Біля 40 підприємців та продавців сільськогосподарської продукції, які здійснюють торгівлю на ринках с. Мамалига та Негринці. • Мешканці сіл Мамалига, Драниця та Негринці – понад 2 тисячі мешканців
6. Опис проблеми або потреби, на вирішення якої спрямований проєкт	<p>В селах Мамалигівської громади уже традиційно для багатьох сіл Чернівецької області в певні дні тижня в селі ведеться ринкова торгівля. Для Мамалиги це середа і для Негринців - вівторок. Спочатку це було пару машин, які приїжджали і продавали в основному продукти харчування. З часом кількість машин збільшувалась, асортимент розширювався. І зараз тут мешканці можуть купити і продукти харчування, і промислові товари, і сільськогосподарську продукцію, насіння, розсаду, молодняк птиці тощо. Однак ринки наразі в громаді відсутні. Торгівля ведеться з вільних майданчиків, розташованих в центрі села Мамалига і на стику сіл Драниці - Негринці (попри центральну автомагістраль (траса національного значення Н10), яка веде до КПП «Мамалига» на кордоні з Молдовою. В переважній більшості торгівля здійснюється з землі, що суперечить санітарно-гігієнічним вимогам. Сільська рада усвідомлює потребу якісного облаштування торгівлі, однак фінансові можливості не дозволяють це зробити швидко. Тому першочерговою задачею вбачається покращити умови торгівлі, облаштувавши торгові місця.</p>
7. Доцільність проєкту	Оскільки територія громади достатньо віддалена від обласного центру – міста Чернівці, а з районним центром – Кельменці – дуже поганий транспортний зв’язок і погані дороги, можливість купити необхідні товари на місці для багатьох мешканців є вкрай важливою. Оскільки наявні в межах громади стаціонарні магазини не задовольняють попит в повній мірі і це реалізується за допомогою ринкової торгівлі, покращення умов здійснення такої торгівлі є необхідним.
8. Опис проєкту	В рамках проєкту передбачається закупити та встановити у місцях здійснення ринкової торгівлі в селах Мамалига та Негринці торговельні

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

	місця для створення належних комфорних умов торгівлі як для продавців, так і для покупців. Результати проекту є доступними для усіх мешканців громади, незалежно від віку, статі та соціального становища.
9. Ключові етапи реалізації проекту	Основними етапами реалізації проекту є: 1. Підготовчий 2. Організаційний 3. Облаштування території та встановлення торгових місць 4. Відкриття
10. Заходи проекту	<p>Етап 1. Підготовчий</p> <p>1.1. Провести засідання Робочої групи з місцевого економічного розвитку, на якому:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Затвердити Програму місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження ● Прийняти рішення про реалізацію проекту в рамках компоненту «Місцевий економічний розвиток» Програми DOBRE ● Підготувати лист-звернення до Програми DOBRE про підтримку проекту та його співфінансування ● Підготувати проект рішення на сесію Мамалигівської сільської ради про виділення співфінансування на реалізацію проекту мінімум 30% від загальної вартості проекту (у грошовій або натуральній формі) ● Сформувати Робочу групу з реалізації проекту ● Визначити відповідальну особу за реалізацію проекту <p>Виконавці заходів: Робоча група з МЕР Мамалигівської територіальної громади</p> <p>Етап 2. Організаційний</p> <p>2.1. Подати Голові ТГ на затвердження склад Робочої групи з реалізації проекту</p> <p>2.2. Подати Голові ТГ на затвердження відповідальну особу з реалізації проекту</p> <p>2.3. Підготувати із програмним спеціалістом DOBRE проектну заявку на реалізацію проекту</p> <p>Виконавці заходів: відділ містобудування, архітектури та житлово-комунального господарства Мамалигівської сільської ради спільно із програмним спеціалістом DOBRE</p> <p>Етап 3. Облаштування території та встановлення торгових місць</p> <p>3.1 Впорядкування землевпорядної документації</p> <p>3.2 Розробка ПКД</p> <p>3.3 Облаштування основи під торгівельними площацками</p> <p>3.4. Встановлення торгових місць</p> <p>3.5. Інформаційний супровід проекту (розміщення інформації на офіційному сайті громади та в соціальних мережах)</p> <p>Виконавці заходів: спеціаліст з проведення публічних закупівель сільської ради; керівник комунального підприємства</p> <p>Етап 4. Відкриття.</p> <p>4.1. Проведення відкриття оновлених місць торгівлі в селах Мамалига та Негринці</p> <p>Виконавці заходів: робоча група з МЕР, комунальне підприємство</p>
11. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту	Кількісні результати проекту: Встановлено 20 торгових прилавків

	Якісні результати проекту: Підприємці та мешканці громади отримали покращені умови для здійснення ринкової торгівлі
12. Графік реалізації проекту і його тривалість	Тривалість проекту – 5 місяців. Графік реалізації проекту у Частині 3. План дій з впровадження Програми місцевого економічного розвитку.
13. Необхідні фінансові ресурси, тис. грн.	Загальний бюджет проекту – 440 тис. грн., в т.ч.: За рахунок грантових коштів - 300 тис. грн. Планується закупити торгові прилавки у кількості 20 одиниць; За рахунок місцевого бюджету – 140 тис. грн. - планується провести роботи по облаштуванню території.
14. Можливі джерела співфінансування проекту	<ul style="list-style-type: none"> ● Кошти місцевого бюджету - 140 тис. грн. ● Регіональні, національні, міжнародні та інші програми, в рамках яких можна отримати грантове фінансування, в т.ч. кошти Програми DOBRE – 300 тис. грн.
15. Нефінансові ресурси, необхідні для реалізації проекту (документація, дозволи, інфраструктура, природні ресурси тощо)	
16. Виконавці проекту(Основні, підтримка, імена осіб)	<p>Загальна координація реалізації проекту:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Робоча група з місцевого економічного розвитку <p>Основні виконавці:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Відділ містобудування, архітектури та житлово-комунального господарства ● Комунальне підприємство «МК Мамалигівської сільської ради» <p>Підтримка:</p> <p>Сільський голова Аркадій Шова</p>
17. Зainteresовані сторони в реалізації проекту	<ul style="list-style-type: none"> ● Місцеві підприємці, які здійснюють торгівлю ● Мешканці громади ● Мамалигівська сільська рада
18. Джерела додаткової інформації	<p>https://susplne.media/145797-u-gromadi-na-volini-oblastuvali-bezpecni-misca-dla-torgivli-agodami-ta-gribami/ - облаштування безпечних місць для торгівлі</p> <p>https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-02#Text - “Про затвердження правил торгівлі на ринках”, Наказ Мінекономіки</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=Z4XiL3b2n24 - облаштування ринку в Теребовлянській громаді</p> <p>http://www.consumer-cv.gov.ua/yakymy-mayut-ryntky-vymogy-yihnogo-oblashuvannya-ta-pravyla-zdijsnennya-torgivli1 - Якими мають бути ринки. Вимоги до їхнього облаштування та правила здійснення торгівлі</p>
19. Інше	

ПРОЄКТ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ №2

1. Назва проєкту	Облаштування постійно діючих комунальних ринків у селах Мамалига та Негринці Мамалигівської громади.
2. Стратегічна і операційна цілі, до яких має відношення даний проєкт	Стратегічна ціль 1. Економічний розвиток громади. Операційна ціль 1.4. Підтримка бізнесу та залучення інвестицій
3. Мета та завдання/цілі проєкту (підтримка діючого бізнесу, заохочення до підприємництва, залучення та робота з інвесторами, розвиток людського капіталу та трудових ресурсів)	<p>Мета проекту: створення комфортних, привабливих місць для торгівлі, підтримка існуючого бізнесу та підприємців, заохочення до підприємництва, покращення якості життя мешканців громади.</p> <p>Заплановано улаштування майданчиків для торгівлі промисловими та продовольчими товарами, стоянки для автомобілів, створення робочих місць.</p> <p>Завдання проекту:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розробити проекти землевідведення; • Розробити та затвердити концепцію вигляду території ринку; • Отримати консультаційну допомогу від фахівців для експертизи та рекомендацій розвитку даного місця; • Розробити проектно-кошторисну документацію, провести її експертизу та затвердити; • Провести процедуру закупівлі робіт; • Здійснити облаштування території ринку; • Упорядкувати інфраструктуру біля ринку, облаштовувати стоянки автомобілів. <p style="text-align: center;">Проект спрямований на підтримку діючого бізнесу</p>
4. Територія, на яку проєкт матиме вплив	Територія Мамалигівської громади, частково – території сусідніх громад та прилеглих районів Молдови
5. Кількість мешканців, які використовуватимуть результати проєкту.	<ul style="list-style-type: none"> • Біля 40 підприємців та продавців сільськогосподарської продукції, які здійснюють торгівлю на даному ринку • Мешканці сіл Мамалига, Негринці та Драниця - біля 3 тис. осіб, - які користуються послугами даних ринків
6. Опис проблеми або потреби, на вирішення якої спрямований проєкт	У Мамалигівській громаді відсутні на даний момент ринки, які б змогли задовільнити потреби місцевих мешканців у продуктах харчування, промисловій продукції тощо. Облаштування торгових місць біля дороги, як це передбачено у проекті 1 даної програми, лише частково вирішує існуючу проблему щодо забезпечення санітарних вимог і забору торгівлі із землі. Але залишається проблема безпеки руху – оскільки торгівля здійснюється попри трасу національного значення, яка веде до КПП «Мамалига». Також мешканці і підприємці скаржаться, що торгівля здійснюється тільки один-два рази на тиждень, а цього недостатньо. Тому необхідні постійно діючі ринки, де б можна було облаштовувати частину стаціонарних торгових місць, а частину у вигляді торгових рядів – для тих, хто здійснює торгівлю не завжди, для сезонної торгівлі (наприклад, насінням, розсадою тощо).
	Тому сільська рада знайшла території, на яких можна розташувати ринки

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

	у селах Мамалига та Негринці та розпочала процедуру погодження землевідведення.
7. Доцільність проекту	Оскільки територія громади достатньо віддалена від обласного центру – міста Чернівці, а з районним центром – Кельменці – дуже поганий транспортний зв’язок і погані дороги, можливість купити необхідні товари на місці постійно для багатьох мешканців є вкрай важливою. Для місцевих підприємців створення постійно діючого ринку також створює можливість працювати на постійні основі та отримувати додаткові можливості для реалізації продукції і розширення діяльності. Крім того, нашими ринками також будуть користуватись мешканці прилеглих сіл сусідньої Молдови.
8. Опис проекту	Проект передбачає розробку усієї необхідної документації, проведення процедури закупівлі та проведення будівельних робіт для облаштування території ринку та прилеглої території для парковки, облаштування торгівельних місць на ринку. Результати проекту в однаковій мірі будуть доступні усім категоріям мешканців, незалежно від віку чи соціального статуту
9. Ключові етапи реалізації проекту	Основними етапами реалізації проекту є: <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготовчий 2. Організаційний 3. Підготовка та розробка необхідної документації, її експертиза 4. Проведення будівельних робіт та підключення мереж 5. Закупівля та монтаж торгового обладнання 6. Відкриття ринків
10. Заходи проекту	<p>Етап 1. Підготовчий</p> <p>1.1. Провести засідання Робочої групи з місцевого економічного розвитку, на якому:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Затвердити Програму місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження ● Сформувати Робочу групу з реалізації проекту ● Визначити відповідальну особу за реалізацію проекту <p>Виконавці заходів: Робоча група з МЕР Мамалигівської територіальної громади</p> <p>Етап 2. Організаційний</p> <p>2.1. Подати Голові ТГ на затвердження склад Робочої групи з реалізації проекту</p> <p>2.2. Подати Голові ТГ на затвердження відповідальну особу з реалізації проекту</p> <p>Виконавці заходів: Робоча група з МЕР , заступник сільського голови</p> <p>Етап 3.Підготовка та розробка необхідної документації, її експертиза</p> <p>3.1. Розробка та погодження проекту землевідведення.</p> <p>3.2. Розробка ПКД</p> <p>3.3. Проведення експертизи ПКД.</p> <p>Виконавці заходів: відповідальний за закупівлі; тендерний комітет</p> <p>Етап 4. Проведення будівельних робіт та підключення мереж</p> <p>4.1. Підготовка документації та проведення процедури закупівлі</p> <p>4.2. Вибір підрядника та проведення будівельних робіт</p> <p>4.3.Підключення мереж (електроенергія)</p> <p>4.4. Технічний нагляд та введення в експлуатацію</p> <p>Етап 5. Закупівля та монтаж торгових місць (рядів)</p> <p>5.1. Підготовка документації та проведення процедури закупівлі.</p> <p>5.2. Укладення договору на поставку, встановлення та монтаж.</p>

	<p>5.3. Взяття на баланс закупленого обладнання Виконавці заходів: відповідальний за закупівлі; керівник комунального підприємства</p> <p>6 Відкриття ринків</p> <p>6.1. Розробка правил торгівлі на ринку 6.2. Відкриття ринків Виконавці заходів: відповідальний за закупівлі ради; керівник комунального підприємства</p>
11. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту	<p>Кількісні результати проекту:</p> <p>Розроблено технічну документацію на землевідведення по ринку в с. Мамалига Побудовано 2 комунальні ринки Встановлено 40 торгівельних точок Встановлено 4 туалети (2 чоловічі і 2 жіночі)</p> <p>Якісні результати проекту:</p> <p>Мешканці та підприємці сіл Мамалига, Негринці та Драниця отримають комфортні місця для торгівлі Покращена безпека в громаді внаслідок переведення торгівлі від центральної траси на облаштовану територію</p>
12. Графік реалізації проекту і його тривалість	<p>Тривалість проекту –24 місяці. Графік реалізації проекту у Частині 3. План дій з впровадження Програми місцевого економічного розвитку</p>
13. Необхідні фінансові ресурси, тис. грн.	<p>Загальний орієнтовний бюджет проекту – 20000 тис. грн., в т.ч.:</p> <p>Розробка необхідної документації (землевідведення, ПКД, експертиза) – 180 тис. грн. Будівельні роботи - 17300 тис. грн. інженерні мережі – 1820 тис. грн. закупівля та встановлення торгівельних яток – 700 тис. грн.</p>
14. Можливі джерела співфінансування проекту	<ul style="list-style-type: none"> ● Кошти місцевого бюджету. ● Регіональні, національні, міжнародні та інші програми, в рамках яких можна отримати грантове фінансування, .
15. Нефінансові ресурси, необхідні для реалізації проекту (документація, дозволи, інфраструктура, природні ресурси тощо)	<p>Погодження на підключення до електромережі</p>
16. Виконавці проекту (Основні, підтримка, імена осіб)	<p>Загальна координація реалізації проекту:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Робоча група з місцевого економічного розвитку <p>Основні виконавці:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● КП «МК Мамалигівської сільської ради», відділ ЖКГ <p>Підтримка:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Заступник сільського голови
17. Заинтересовані сторони в реалізації проекту	<ul style="list-style-type: none"> ● Місцеві підприємці, які здійснюють торгівлю ● Мешканці громади ● Мамалигівська сільська рада
18. Джерела додаткової інформації	<ul style="list-style-type: none"> ● http://tvoemisto.tv/news/rynek_shuvar_vlitku_peretvorytsya_na_torgo_vorozvazhalnyy_kompleks_85614.html

	<p>https://susplne.media/145797-u-gromadi-na-volini-oblastuvali-bezpecni-misca-dla-torgivli-agodami-ta-gribami/ - облаштування безпечних місць для торгівлі</p> <p>https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-02#Text - “Про затвердження правил торгівлі на ринках”, Наказ Мінекономіки</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=Z4XiL3b2n24 - облаштування ринку в Теребовлянській громаді</p> <p>http://www.consumer-cv.gov.ua/yakymy-mayut-gynky-vymogy-yihno-go-oblashhtuvannya-ta-pravyla-zdijsnennya-torgivli1/ - Якими мають бути ринки. Вимоги до їхнього облаштування та правила здійснення торгівлі</p>
19. Інше	

ПРОЄКТ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ №3

1. Назва проєкту	Розробка містобудівної документації Мамалигівської громади
2. Стратегічна і операційна цілі, до яких має відношення даний проєкт	Стратегічна ціль 1. Економічний розвиток громади. Операційна ціль 1.4. Підтримка бізнесу та залучення інвестицій
3. Мета та завдання/цілі проєкту (підтримка діючого бізнесу, заохочення до підприємництва, залучення та робота з інвесторами, розвиток люського капіталу та трудових ресурсів)	Мета проекту: Мета проекту – створити передумови для економічного розвитку Мамалигівської громади шляхом розробки містобудівної документації. Завдання проекту: розробити містобудівну документацію громади з застосуванням геоінформаційних технологій Проект спрямований в першу чергу на підтримку діючого бізнесу та заохочення до підприємництва
4. Територія, на яку проєкт матиме вплив	Територія Мамалигівської громади
5. Кількість мешканців, які використовуватимуть результати проєкту.	Жителі громади – біля 12 тис. осіб Бізнес громади - 409 суб'єктів господарювання
6. Опис проблеми або потреби, на вирішення якої спрямований проєкт	Громада усвідомлює потребу актуалізувати містобудівну документацію та привести її у відповідність поточній ситуації. Це дасть основу для якісного управління земельним ресурсом громади, спрощенню планування забудови та землевідведення. Даний проект є надзвичайно важливим для громади, оскільки чітко регламентує забудову у громаді, знімає потребу розробляти документацію на кожен об'єкт окремо, що суттєво зменшить витрати на етапі планування будівельних робіт. Мамалигівська сільська рада уже почала працювати в даному напрямку: проведена аерозйомка по усіх населених пунктах, потрібно зробити ще векторизацію по Валківцях, Стальнівцях і можна приступати до розробки містобудівної документації Мамалигівської громади.
7. Доцільність проєкту	Для виконання Стратегії розвитку громади необхідна містобудівна документація, яка б дозволяла здійснювати забудову відповідно до пріоритетів громади. На жаль, більшість наявної містобудівної документації в громаді розроблено в 60-х - 90-х роках минулого століття та не відображає актуальні потреби громади, чим гальмує економічний розвиток громади. Тому доцільно оновити містобудівну документацію відповідно до стратегії розвитку громади.
8. Опис проєкту	Проектом передбачається розроблення Схеми планування території

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

	громади та генеральних планів населених пунктів Мамалигівської громади. Ці заходи спрямовані на допомогу місцевим мешканцям і підприємцям щодо організації та впорядкування системи розселення, розміщення об'єктів для містобудівних потреб, формування інвестиційних зон для потенційних інвесторів. Оновлена містобудівна документація сприятиме регулюванню забудови та реалізації прав на приватизацію земельних ділянок, реєстрації нерухомого майна.
9. Ключові етапи реалізації проекту	Основними етапами реалізації проекту є: 1. Підготовчий 2. Організаційний 3. Впровадження проекту 4. Завершальний
10. Заходи проекту	<p>Етап 1. Організаційний</p> <p>1.1. Затвердити Програму місцевого економічного розвитку Мамалигівської громади та План дій з її впровадження</p> <p>1.2. Створити робочу групу з просторового планування</p> <p>Етап 2. Організаційний</p> <p>2.1. Підготувати запити в органи державної влади на інформацію необхідну для просторового планування</p> <p>Етап 3. Впровадження проекту</p> <p>3.1. Виготовити актуалізовану топографічну основу з застосуванням геоінформаційних технологій.</p> <p>3.2. Визначити можливі напрями розвитку та зонування території</p> <p>3.3. Зібрати від мешканців пропозиції щодо зонування території</p> <p>3.4. Розробити Схему планування території Мамалигівської громади</p> <p>3.5. Розробити генеральні плани населених пунктів Мамалигівської громади</p> <p>3.6. Створити та наповнити бази даних модуля Містобудівного кадастру (навчання персоналу, закупівля сервера, наповнення баз даних)</p> <p>Етап 4. Завершальний</p> <p>4.1. Оприлюднити модуль Містобудівного кадастру</p> <p>4.2. Підготувати звіт про реалізацію проекту</p>
11. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту	<p>Кількісні результати проекту: Розроблена схема планування громади Генеральні плани сіл Мамалига, Драниця, Стальнівці, Балківці, Негринці, Кошуляни, Несвоя, Подвірне.</p> <p>Якісні результати проекту: Актуалізована містобудівна документація передбачає інвестиційні зони, зони комерційної та промислової забудови та даватиме змогу бізнесу планувати свій розвиток</p>
12. Графік реалізації проекту і його тривалість	Тривалість проекту 24 місяці. Графік реалізації проекту у Частині 3. План дій з впровадження Програми місцевого економічного розвитку
13. Необхідні фінансові ресурси, тис. грн.	Загальний бюджет проекту – 1500 тис. грн., в т.ч.: <ul style="list-style-type: none"> - закупка комп’ютерного обладнання та ліцензованого програмного забезпечення - 180 тис. грн. - створення містобудівної документації(схеми планування території) та землевпорядної документації – 1020 тис. грн. - Розробка та впровадження модуля містобудівного кадастру – 300

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

	тис.грн.
14. Можливі джерела співфінансування проєкту	<ul style="list-style-type: none"> ● Кошти місцевого бюджету ● Регіональні, національні, міжнародні та інші програми, в рамках яких можна отримати грантове фінансування
15. Нефінансові ресурси, необхідні для реалізації проєкту (документація, дозволи, інфраструктура, природні ресурси тощо)	<ul style="list-style-type: none"> ● Рішення про надання дозволу на розробку Схеми планування території громади, рішення про надання дозволу на розробку генеральних планів населених пунктів громади
16. Виконавці проєкту (Основні, підтримка, імена осіб)	<p>Загальна координація реалізації проєкту:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Робоча група з місцевого економічного розвитку ● Основні виконавці: заступник сільського голови, відділ містобудування, архітектури та ЖКГ ●
17. Зainteresовані сторони в реалізації проєкту	<ul style="list-style-type: none"> ●
18. Джерела додаткової інформації	<p>https://bit.ly/32N1Yvx - Демонстраційна версія геоінформаційної системи громади</p> <p>https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/347/1.pdf - посібник з питань просторового планування для об'єднаних територіальних громад</p>
19. Інше	

ПРОЕКТ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ №4

1. Назва проєкту	Створення рекреаційно-відпочинкової зони з покращеною інфраструктурою для мешканців та бізнесу навколо водоймищ біля входу в печеру «Попелюшка» у с. Стальнівці
2. Стратегічна і операційна цілі, до яких має відношення даний проект	Стратегічна ціль 1. Стратегічна ціль 1. Економічний розвиток громади. Операційна ціль 1.3. Створення та просування туристичних продуктів.
4. Мета та завдання/цілі проєкту (підтримка існуючого бізнесу, заохочення до підприємництва)	<p>Мета проєкту – організація рекреаційно-відпочинкової зони з покращеною інфраструктурою для мешканців та бізнесу навколо водоймищ біля входу в печеру «Попелюшка» у с. Стальнівці</p> <p>Завдання проєкту:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● упорядкувати громадський простір для відпочинку мешканців громади; ● створити нові місця для ведення торгівельної діяльності та діяльності у сфері відпочинкових розваг; ● сприяти мешканцям села Стальнівці в організації обслуговування

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

	відпочиваючих
	Проект спрямований на підтримку існуючого бізнесу та заохочення до підприємництва.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Проект буде мати вплив на територію населених пунктів Мамалигівської громади, а також потенційно заохочуватиме людей з населених пунктів сусідніх громад відвідувати Мамалигівську громаду.
5. Кількість мешканців, які використовуватимуть результати проекту.	В першу чергу – мешканці села Стальнівці (1640 мешканців) Мешканці Мамалигівської територіальної громади (близько 12 тис. осіб) Приватні підприємці громади – біля 20 осіб, Туристи, які відвідують громаду
6. Опис проблеми або потреби, на вирішення якої спрямований проект	<p>Невзажаючи на значний туристичний потенціал, Мамалигівська громада не спроможна конкурувати з іншими громадами, у т.ч. щодо локального відпочинкового напрямку, оскільки в громаді відсутні спеціально облаштовані місця для рекреації та відпочинку. При цьому в громаді є гарні території біля водоймищ, які можна було б облаштовувати для відпочинку. Не забезпечуються потреби місцевих мешканців у забезпеченії можливостей для відпочинку.</p> <p>Даний проект спрямований на організацію зони відпочинку з облаштуванням території для бізнесу на околиці села Стальнівці, біля озера та входу в печеру «Попелюшка».</p> <p>Наразі територія не облаштована, на під'їзді облаштували стихійне сміттєзвалище, яке потрібно ліквідувати. Також потрібно відремонтувати дорогу до озера та підвести лінію електромереж. Відсутність місця відпочинку призводить до того, що місцеві мешканці їдуть відпочивати на вихідні дні на річку Дністер за 60-100км.</p> <p>Відтак місцевий бізнес втрачає можливість додаткового розвитку та заробітку, а мешканці – комфорктного відпочинку у громаді.</p>
7. Доцільність проекту	Даний проект є доцільним, оскільки дозволить вирішити проблему відсутності комфорктного, безпечної місця відпочинку місцевих мешканців та туристів, створить сприятливе середовище для місцевого бізнесу. Це може сприяти залученню інвестора і започаткування поряд з облаштованою територією нового бізнесу в громаді - надання спа послуг, послуг проживання, харчування, розважальних послуг. Потреба в таких локаціях підтверджується високою завантаженістю аналогічних відпочинкових територій (наприклад, «Аква плюс»).
8. Опис проекту	У рамках проекту буде покращено інфраструктуру у визначеному місці біля озера в с. Стальнівці з виокремленням перспективних зон для підприємницької діяльності та місць проведення дозвілля. Передбачається розчищення території стихійного сміттєзвалища, грейдерування під'їзної дороги, підведення лінії електромереж, проведення ландшафтно-планувальних робіт щодо розчищення від надмірної рослинності, підсипка та розрівнювання території, прибирання навколоишньої території, встановлення туалету, встановлення контейнерів для сміття, облаштування місць для розпалення багаття, облаштування стоянки для паркування транспорту (велосипедів та автомобін), облаштування місць для відпочинку: встановлення альтанок із столиком та лавками, ігровий майданчик, встановлення інформаційного стенду з картою, встановлення вказівників, а також облаштування місць для торгівлі (бетонування площаок, підведення електроенергії).
9. Ключові етапи реалізації проекту	Основними етапами реалізації проекту є: 1. Підготовчий

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

	<p style="text-align: center;">2. Організаційний 3. Впровадження проекту 4. Завершальний</p>
10. Заходи проекту	<p>Етап 1. Підготовчий</p> <p>1.1. Затвердити програму місцевого економічного розвитку Мамалигівської громади та План дій з її впровадження 1.2. Сформувати Робочу групу з реалізації проекту та визначити відповідальну особу за реалізацію проекту.</p> <p>Виконавці заходів: Робоча група з МЕР, секретар сільської ради</p> <p>Етап 2. Організаційний</p> <p>2.1. Висвітлити на веб-сайті громади інформацію про проект для ознайомлення мешканців, збору зауважень та пропозицій</p> <p>Виконавці заходів: Робоча група з МЕР</p> <p>Етап 3. Впровадження проекту</p> <p>3.1. Підготувати Технічне завдання на виготовлення проектно-кошторисної документації з реконструкції та облаштуванні території 3.2. Розробити проектно-кошторисну документацію з реконструкції та облаштуванні території біля озера в с. Стальнівці 3.3. Затвердити проектно-кошторисну документацію 3.4. Провести, в установленому Законом порядку, процедури закупівлі будівельних робіт, товарів та послуг необхідних для реконструкції та облаштуванні території 3.5. Взяти на баланс закуплене обладнання 3.6. Провести реконструкцію та облаштування території біля озера в с. Стальнівці</p> <p>Виконавці заходів: Робоча група з МЕР, заступник сільського голови, староста села Стальнівці, керівник комунального підприємства</p> <p>Етап 4. Завершальний</p> <p>4.1. Підготувати та надіслати у місцеві та обласні ЗМІ прес-анонс про відкриття оновленого громадського простору 4.2. Провести урочисте відкриття громадського простору 4.3. Підготувати звіт про реалізацію проекту</p> <p>Виконавці заходів: Робоча група з МЕР</p>
11. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту	<p>Кількісні результати проекту: Облаштовано громадський простір з інфраструктурою для бізнесу Облаштовано 5 торгових місць для торгівлі Встановлено 20 бесідок з столами та лавками Встановлено 5 сміттєвих баків 1,1м куб Встановлено 20 мангалів Встановлено 2 біотуалети</p> <p>Якісні результати проекту: Створено умови в громаді для відпочинку та рекреації для місцевих мешканців та потенційних туристів</p>
12. Графік реалізації проекту і його тривалість	Тривалість проекту 30 місяців. Графік реалізації проекту у Частині 3. План дій з впровадження Програми місцевого економічного розвитку.
13. Необхідні фінансові ресурси, тис. грн.	Загальний орієнтовний бюджет проекту – 1100 тис.грн , в т.ч.: У т.ч.: - розробка ПКД та її експертиза – 100тис.грн Грейдерування дороги – 120 тис.грн. Підведення лінії електропередач – 180 тис.грн.

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

	Облаштування території - 250 тис.грн Закупівля обладнання (2 біотуалети, 20 бесідок з столами та лавками, 5 сміттєвих баків, 20 мангалів) – 450 тис.грн.
14. Можливі джерела спів фінансування проекту	Місцевий бюджет громади, кошти грантових програм, залучені кошти
15. Нефінансові ресурси, необхідні для реалізації проекту (документація, дозволи, інфраструктура, природні ресурси тощо)	Дозволи на підключення електромереж Волонтерська праця для розчищення стихійного сміттезвалища
16. Виконавці проекту (Основні, підтримка, імена осіб)	Відділ містобудування, архітектури та житлово-комунального господарства (начальник відділу Дімітров Ю.Г.) Староста села Стальнівці Рурак І.І. КП «МК Мамалигівської сільської ради» (в.о. директора Пожар О.Д.)
17. Зainteresовані сторони в реалізації проекту	Мамалигівська сільська рада Місцевий бізнес Мешканці громади
18. Джерела додаткової інформації	<p>https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/01/Proekt-DBN.pdf - державні будівельні норми ДБН Б.2.2-ХХ:20ХХ Планування та забудова територій</p> <p>https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/347/1.pdf - посібник з питань просторового планування для об'єднаних територіальних громад</p> <p>http://urbanua.org/dosvid/zakordonni-pryklady/371 - Як створюють громадський простір у світі</p> <p>https://shumska-gromada.gov.ua/news/1554101769/ -підходи до створення громадського простору у Шумській громаді</p> <p>https://zolotopoticka-gromada.gov.ua/oblashtuvannya-gromadskogo-prostoru-u-zolotopotickij-gromadi-11-09-21-21-03-2019/ - рекомендації зі створення громадського простору в Золотопотіцькій громаді</p>
19. Інше	

*Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її
впровадження*

ПРОЕКТ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ №5

1. Назва проекту	Формування трьох веломаршрутів по Мамалигівській громаді з використанням культурної (матеріальної та нематеріальної) спадщини, наявних історичних об'єктів
2. Стратегічна і операційна цілі, до яких має відношення даний проект	Стратегічна ціль 1. Стратегічна ціль 1. Економічний розвиток громади. Операційна ціль 1.3. Створення та просування туристичних продуктів.
8. Мета та завдання/цілі проекту (підтримка існуючого бізнесу, заохочення до підприємництва)	Мета проекту: використання потенціалу місцевої природної та культурної спадщини Мамалигівської громади для розвитку громади, підприємництва та туризму шляхом створення веломаршрутів. Ціль проекту: створити умови для збільшення кількості туристів та часу їхнього перебування на території громади Проект орієнтований на заохочення до підприємництва
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Проект буде мати вплив на територію 8 населених пунктів Мамалигівської громади, а також потенційно заохочуватиме людей з інших населених пунктів відвідувати громаду.
5. Кількість мешканців, які використовуватимуть результати проєкту.	<ul style="list-style-type: none"> • Мешканці Мамалигівської територіальної громади (більше 11 тис.) • Майстри народних промислів, які працюють у громаді • Туристи, які відвідують громаду
6. Опис проблеми або потреби, на вирішення якої спрямований проект	Проблемою є збереження та використання з вигодою для мешканців громади багатої культурної та історичної спадщини на наших територіях. Туристична діяльність, розвиток туризму як виду підприємницької діяльності – дає можливість жителям громади отримувати додаткові кошти і, створивши робочі місця, вирішити питання зайнятості населення. Створення туристичних маршрутів по громаді сприятиме з однієї сторони, можливості додаткового заробітку місцевих мешканців, з іншої сторони, збереженню і популяризації місцевих промислів, зокрема, гончарства та лозоплетіння.
7. Доцільність проекту	Даний проект є доцільним, оскільки в громаді для його реалізації існує підґрунтя: Турецький вал, який тягнеться до Хотинської фортеці - високий земляний насип, по якому йде шлях від митниці до села Подвірне, а далі – польова дорога до села Несвоя. Вважається, що у XVIII ст. на території села йшли битви турків із сусідніми народами. Турецькі завойовники жорстоко поводилися з полоненими та місцевим населенням. Доказом тієї жорстокості служить те, якими зусиллями був зведений вал. За переказами Турецький вал був насыпаний руками полонених за одну ніч. Деякі стверджують, що цей вал тягнеться від Хотинської фортеці аж до Туреччини. Насип має висоту 1,5 метра від рівня ґрунту. Нині залишилося тільки 10 км добре видного валу. Найвища точка знаходитьться в Мамалигівському лісі. Існує інша версія виникнення Турецького валу. А саме: вал був насыпаний ще за часів римського імператора Траяна. Турки ж тільки реставрували його для того, щоб збудувати дорогу на Хотин. Є у громаді краєзнавчий музей. Біля села Стальнівці розташовані джерела з сульфатно-кальцієвими водами «Ла ізвоаре». Працюють майстри народних промислів, які готові проводити майстер-класи. Все це в сукупності створює підґрунтя для розробки туристичного маршруту по громаді.
8. Опис проекту	У рамках проекту буде створено велосипедні туристичні маршрути, проведено маркування маршрутів вказівниками,

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

	встановлення інформаційного стенду з картою.
9. Ключові етапи реалізації проекту	Основними етапами реалізації проекту є: 1. Підготовчий 2. Організаційний 3. Впровадження проекту 4. Завершальний
10. Заходи проекту	<p>Етап 1. Підготовчий</p> <p>1.1. Затвердити Програму місцевого економічного розвитку Мамалигівської громади та План дій з її впровадження. 1.2. Організувати команду зацікавлених осіб в створенні туристичної аtrakції.</p> <p>Етап 2. Організаційний</p> <p>2.1. Провести організаційну зустріч, щоб обговорити створення туристичної аtrakції та дослідити можливі варіанти, перешкоди. 2.2. Оглянути місця в громаді, які можуть бути включені як «об'єкти для перегляду», із запрошенням представників туристичних операторів (шляхом співпраці з асоціацією «Туристична Буковина») 2.3. Вивчити, які потреби є у жителів та гостей громади, які послуги зараз надаються в сусідніх громадах, щоб уникнути дублювання.</p> <p>Етап 3. Впровадження проекту</p> <p>3.1. Розробити туристичні маршрути та протестувати їх. 3.2. Розробити паспорти туристичних маршрутів 3.3. Провести в установленому Законом порядку процедури закупівлі велосипедів, захисних шоломів тощо. 3.4. Здійснити маркування туристичних маршрутів</p> <p>Етап 4. Завершальний</p> <p>4.1. Визначити особу, яка буде відповідальною за подальше просування проекту 4.2. Підготувати та надіслати у місцеві, обласні ЗМІ та турфірми прес-анонси про відкриття туристичних маршрутів. 4.3. Провести урочисте відкриття маршруту. 4.4. Розмістити інформацію на сайті громади 4.5. Підготувати звіт про реалізацію проекту.</p>
11. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту	<p>Кількісні результати: Розроблено та промарковано 3 велосипедні туристичні маршрути. Закуплено 10 велосипедів, 10 захисних шоломів, 2 дитячі корзини для велосипедів.</p> <p>Якісні результати: створено умови для розвитку туризму в Мамалигівській громаді; підвищено туристично-інвестиційну привабливість території; створено умови для раціонального використання природної спадщини; залучено до розробки маршрутів та створено партнерські відносини із регіональними туристичними організаціями та операторами.</p>
12. Графік реалізації проекту і його тривалість	Тривалість проекту 12 місяців. Графік реалізації проекту у Частині 3. План дій з впровадження Програми місцевого економічного розвитку.
13. Необхідні фінансові ресурси, тис. грн.	Загальний бюджет проекту – 90.0 тис. грн., в т.ч.: Закупівля велосипедів, захисних шоломів, дитячих корзин – 80 тис. грн. Проведення відкриття (апробації) маршрутів – 10,0 тис. грн.
14. Можливі джерела спів фінансування проекту	Бюджет Мамалигівської громади
15. Нефінансові ресурси,	Залучення до роботи асоціації «Туристична Буковина»

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

необхідні для реалізації проекту (документація, дозволи, інфраструктура, природні ресурси тощо)	Волонтерська робота у розробці маршрутів місцевих краєзнавців, вчителів, майстрів народних промислів
16. Виконавці проекту (Основні, підтримка, імена осіб)	Основні виконавці проекту: Робоча група з МЕР Мамалигівської громади Підтримка: Заступник сільського голови Голова асоціації “Туристична Буковина” Анжела Горенчук
17. Зainteresовані сторони в реалізації проекту	Мамалигівська сільська рада Мешканці громади Майстри народних промислів Регіональні туроператори
18. Джерела додаткової інформації	https://agroportal.ua/ua/views/blogs/kak-razrabotat-interesnyi-turisticheskii-marshrut-i-privlech-k-nemu-turistov/ - С.Толстіхін. Як розробити туристичний маршрут https://tourcenter.kh.ua/uk/news/turisticheskoe-khomct/rekomendacii-yak-monitoriti-turistichni-marshruti-ta-informaciyu-pro - Рекомендації, як моніторити туристичні маршрути
19. Інше	

Частина 3.
План дій з впровадження
Програми місцевого економічного розвитку

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

План дій і графік впровадження проектів місцевого економічного розвитку	Рік												Тип заходу з МЕР для створення сприятливого економічного середовища в ТГ
	2021			2022			2023			2024			
	Квартал		Квартал		Квартал		1	2	3	4	1	2	4
	3	4	1	2	3	4	3	4	1	2	1	2	Розвиток робочої сили, профорієнтація для молоді, школярів
Проект №1. Покращення інфраструктури та умов ринкової торгівлі в селах Мамалига та Негринці.													
Етап 1. Підготовчий													
1.1. Провести засідання Робочої групи з місцевого економічного розвитку, на якому:													
● Затвердити Програму місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження													
● Прийняти рішення про реалізацію проекту в рамках компоненту «Місцевий економічний розвиток» Програми DOBRE													
● Підготувати лист-звернення до Програми DOBRE про підтримку проекту та його співфінансування													
● Підготувати проект рішення на сесію Мамалигівської сільської ради про виділення співфінансування на реалізацію проекту мінімум 30% від загальної вартості проекту (у грошовій або натуральній формі)													
● Сформувати Робочу групу з реалізації проекту													
● Визначити відповідальну особу за реалізацію проекту													
Етап 2. Організаційний													
2.1. Подати Голові ТГ на затвердження склад Робочої групи з реалізації проекту													
2.2. Подати Голові ТГ на затвердження відповідальну особу з реалізації проекту													
2.3. Підготувати із програмним спеціалістом DOBRE проектну заявку на реалізацію проекту													
Етап 3. Облаштування території													

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

3.1 Впорядкування землевпорядної документації														
3.2 Розробка ПКД														
3.3 Облаштування основи під торгівельні площацки														
3.4. Встановлення торгових місць														
3.5. Інформаційний супровід проекту														
4. Відкриття														
4.1. Проведення відкриття оновлених місць торгівлі в селах Мамалига та Негринці														
Проект 2. Облаштування постійно діючих комунальних ринків у селах Мамалига та Негринці Мамалигівської громади.														
Етап 1. Підготовчий														
1.1. Провести засідання Робочої групи з місцевого економічного розвитку, на якому:														
<ul style="list-style-type: none"> ● Затвердити Програму місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження ● Сформувати Робочу групу з реалізації проекту ● Визначити відповідальну особу за реалізацію проекту 														
Етап 2. Організаційний														
2.1. Подати Голові ТГ на затвердження склад Робочої групи з реалізації проекту														
2.2. Подати Голові ТГ на затвердження відповідальну особу з реалізації проекту														
Етап 3.Підготовка та розробка необхідної документації, її експертиза														
3.1. Розробка та погодження проекту землевідведення.														
3.2. Розробка ПКД														
3.3. Проведення експертизи ПКД.														
Етап 4. Проведення будівельних робіт та підключення мереж														
4.1. Підготовка документації та проведення процедури закупівлі														
4.2. Вибір підрядника та проведення будівельних робіт														

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

4.3.Підключення мереж (електроенергія)													
4.4. Технічний нагляд та введення в експлуатацію													
Етап 5. Закупівля та монтаж торгових місць (рядів)													
5.1. Підготовка документації та проведення процедури закупівлі.													
5.2. Укладення договору на поставку, встановлення та монтаж.													
5.3. Взяття на баланс закупленого обладнання													
6 Відкриття ринків													
6.1. Розробка правил торгівлі на ринку													
6.2. Відкриття ринків													
Проект 3. Розробка містобудівної документації Мамалигівської громади													
Етап 1. Організаційний													
1.1. Затвердити Програму місцевого економічного розвитку Мамалигівської громади та План дій з її впровадження													
1.2. Створити робочу групу з просторового планування													
Етап 2. Організаційний													
2.1. Підготувати запити в органи державної влади на інформацію, необхідну для просторового планування													
Етап 3. Впровадження проекту													
3.1. Виготовити актуалізовану топографічну основу з застосуванням геоінформаційних технологій.													
3.2. Визначити можливі напрями розвитку та зонування території													
3.3. Зібрати від мешканців пропозиції щодо зонування території													
3.4. Розробити Схему планування території Мамалигівської громади													
3.5. Розробити генеральні плани населених пунктів Мамалигівської громади													
3.6. Створити та наповнити бази даних модуля Містобудівного кадастру													
Етап 4. Завершальний													

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

4.1. Оприлюднити модуль Містобудівного кадастру													
4.2. Підготувати звіт про реалізацію проекту													
Проект 4. Створення рекреаційно-відпочинкової зони з покращеною інфраструктурою для мешканців та бізнесу навколо водоймищ біля входу в печеру «Попелюшка» у с. Стальнівці													
Етап 1. Підготовчий													
1.1. Провести засідання Робочої групи з місцевого економічного розвитку, на якому:													
• Затвердити Програму місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження													
• Сформувати Робочу групу з реалізації проєкту													
Визначити відповідальну особу за реалізацію проєкту													
Етап 2. Організаційний													
2.1. Висвітлити на веб-сайті громади інформацію про проект для ознайомлення мешканців, збору зауважень та пропозицій													
Етап 3. Впровадження проєкту													
3.1. Підготувати Технічне завдання на виготовлення проектно-кошторисної документації з реконструкції та облаштуванні території													
3.2. Розробити проектно-кошторисну документацію з реконструкції та облаштуванні території біля озера в с. Стальнівці													
3.3. Затвердити проектно-кошторисну документацію													
3.4. Провести, в установленому Законом порядку, процедури закупівлі будівельних робіт, товарів та послуг необхідних для реконструкції та облаштуванні території													
3.5. Взяти на баланс закуплене обладнання													
3.6. Провести реконструкцію та облаштування території біля озера в с. Стальнівці													
Етап 4. Завершальний													
4.1. Підготувати та надіслати у місцеві та													

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

обласні ЗМІ прес-анонс про відкриття оновленого громадського простору														
4.2. Провести урочисте відкриття громадського простору														
4.3. Підготувати звіт про реалізацію проекту														
Проект 5. Формування трьох веломаршрутів по Мамалигівській громаді з використанням культурної (матеріальної та нематеріальної) спадщини, наявних історичних об'єктів														
Етап 1. Підготовчий														
1.1. Провести засідання Робочої групи з місцевого економічного розвитку, на якому:														
● Затвердити Програму місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження														
1.2. Організувати команду зацікавлених осіб в створенні туристичної аtrakції.														
Етап 2. Організаційний														
2.1. Провести організаційну зустріч , щоб обговорити створення туристичної аtrakції та дослідити можливі варіанти , перешкоди.														
2.2. Оглянути місця в громаді, які можуть бути включені як «об'єкти для перегляду», із запрошенням представників туристичних операторів (шляхом співпраці з асоціацією «Туристична Буковина»)														
2.3. Вивчити, які потреби є у жителів та гостей громади, які послуги зараз надаються в сусідніх громадах, щоб уникнути дублювання.														
Етап 3. Впровадження проекту														
3.1. Розробити туристичні маршрути та протестувати їх.														
3.2. Розробити паспорти туристичних маршрутів														
3.3. Провести в установленому Законом порядку процедури закупівлі велосипедів, захисних шоломів.														

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

3.4. Здійснити маркування туристичних маршрутів													
Етап 4. Завершальний													
4.1. Визначити особу, яка буде відповідальною за подальше просування проекту													
4.2. Підготувати та надіслати у місцеві, обласні ЗМІ та турфірми прес-анонс про відкриття туристичних маршрутів.													
4.3. Провести урочисте відкриття маршруту.													
4.4. Розмістити інформацію на сайті громади													
4.5. Підготувати звіт про реалізацію проекту													

ДОДАТОК 1

Склад Робочої групи з МЕР - консультивно-дорадчий орган з МЕР

Мамалигівської територіальної громади Чернівецької області

Склад затверджено розпорядженням сільського голови від 26.02.2021 року №14/ОД

№ з/п	Прізвище, ім'я	Цільова група*	Посада, організація / рід занять	Електронна пошта	Телефон
1	Антончук Володимир Анатолійович	В	Заступник Мамалигівського сільського голови	stolz02@ukr.net	0951513500
2	Григор'єв Олег Сергійович	Б, В	ФОП, керівник Нової пошти, депутат районної ради	oleggrigoriev86@gmail.com	0955649623
3	Танас Діна Віссаріонівна	О	Заступник директора Мамалигівського ЗЗСО	dina_tanas@ukr.net	0953330734
4	Дамян Надія Михайлівна	В	В.о. начальника фінансового відділу Мамалигівської сільської ради	vfmamalyha@ukr.net	0957494941
5	Паскарюк Ірина Олександрівна	М	Тимчасово не працює	paskariukiruna@gmail.com	0507625902
6	Кифяк Альона Іллівна	В	Адміністратор ЦНАП, депутат сільської ради с. Подвірне	podvirne_s_rada@ukr.net	0978355096
7	Тирсина Дан Деомідович	Г, М	Голова кооперативу «МіКО», депутат сільської ради,	danabs1@ukr.net	0997441937
8	Нагрудна Тетяна Олександрівна	В, Г	Начальник відділу ЦНАП, секретар ГО «Відродження»	tsnap.mamalyha@ukr.net	0667029575
9	Думініка Олена Анатоліївна	В	Керуючий справами виконавчого комітету	mamalyha_s_rada@ukr.net	0954977795
10	Бодян В'ячеслав Георгійович	Б, В	ФОП садівництво, виробництво металоконструкцій,	balryn@ukr.net	0950719892

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

			депутат сільської ради с. Балківці		
11	Рурак Валерій Володимирович	O, B	Заступник директора Драницького ЗЗСО, депутат сільської ради с. Драниця	rurakval@gmail.com	0950011320
12	Дімітрішин Юрій Григорович	B	Начальник відділу містобудування, архітектури та ЖКГ	dimitrishin1967@gmail.com	0501516225
13	Кожокаріу Кatalін Лівіувич	B, M	ФОП, ремонт комп'ютерної техніки	Kojokariu.katalin@gmail.com	0953197736
14	Грикаловський Максим Борисович	B	ФОП, роздрібна торгівля, громадське харчування	maxim.grikalovskiy@gmail.com	0977290764

Примітка: цільова група:

Буква, яка відповідає типу цільової групи, до якої входить представник:

- В – представник влади
- Б – представник бізнесу
- Г – представник громадськості
- М – представник Молодіжної ради (в разі її утворення) або активної молоді
- О – представник професійної/технічної/середньої освіти

ДОДАТОК 2

Положення про Робочу групу з МЕР - консультивно-дорадчий орган з МЕР

Затверджено рішенням сесії Мамалигівської сільської ради від 11 березня 2021 року №05

ПОЛОЖЕННЯ про Робочу Групу з місцевого економічного розвитку Мамалигівської сільської ради

1. Загальні засади

1.1. Робоча група з місцевого економічного розвитку Мамалигівської сільської ради (далі Робоча група) є постійним консультивно-дорадчим органом (КДО) Мамалигівської сільської ради, що утворюється та діє при сільській раді. КДО створений для планування, виконання та регулярного перегляду заходів місцевого економічного розвитку у громаді.

1.2. У своїй діяльності Робоча група керується чинним законодавством України, рішеннями сільської ради, її виконавчого комітету, розпорядженнями сільського голови та цим Положенням.

1.3. Місцевий економічний розвиток (далі — МЕР) — партисипативний процес, до якого залучені зацікавлені сторони громади та метою якого є забезпечення конкурентоспроможності та розвиток конкурентних переваг території громади, стало економічне зростання на місцевому рівні та підвищення якості життя її мешканців. Економічне зростання відбувається через регулярний діалог з місцевим бізнесом, підтримку наявного бізнесу, сприяння підприємництву, розвиток людського капіталу та трудових ресурсів, та залучення нових бізнесів і інвестицій в громаду.

1.4. Програма місцевого економічного розвитку – це документ, розроблений робочою групою, що містить набір конкретних проектів, реалізація яких дозволить досягти цілей економічного розвитку громади, визначених у Стратегії. Програма МЕР формується на термін 3-4 роки. Програма МЕР містить не менше ніж три проекти з детально описаними заходами, що необхідно виконати, переліком та орієнтовною вартістю необхідних матеріалів/обладнання/послуг, які необхідно придбати, відповідальними особами, закріпленими за координацію виконання кожного з проектів//етапів проектів.

1.5. Проект — логічно та хронологічно узгоджений комплекс заходів, виконання яких призводить до досягнення поставленої мети у встановлений термін, із залученням визначених людських, матеріальних і фінансових ресурсів.

2. Мета, завдання та повноваження Робочої Групи.

2.1. Метою діяльності Робочої Групи є координація діяльності виконавчих органів,

Програма місцевого економічного розвитку Мамалигівської територіальної громади та План дій з її впровадження

комунальних установ, закладів і підприємств, представників бізнесу, підприємців та громадянського суспільства задля досягнення сталого економічного зростання у громаді.

2.2. Основною метою Робочої Групи є створення сприятливого середовища у громаді для:

- Підтримки наявного бізнесу;
- Сприяння розвитку підприємництва;
- Розвитку трудових ресурсів;
- Залучення нового бізнесу та інвестицій.

Робоча група на підставі проведеного аналізу конкретизує пріоритети громади щодо МЕР.

2.3. Повноваження Робочої Групи полягають у:

- моніторингу стану МЕР у громаді,
- розробці Економічного профілю громади,
- підготовці та вдосконаленні програми МЕР, її моніторингу та оцінці виконання, внесені змін;
- проведенні громадських обговорень та інших публічних заходів,
- залученні зацікавлених осіб та експертів до діяльності Робочої Групи,
- отриманні в установленому порядку від посадових осіб органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій інформації, необхідної для виконання покладених на неї завдань;
- наданні сільській раді та посадовим особам місцевого самоврядування пропозицій щодо покращення МЕР.

3. Формування складу Робочої Групи

3.1. Робоча група складається з голови, заступника, секретаря та інших членів у кількості не менше 12 осіб. Голова, заступник та секретар обираються членами Робочої Групи. Персональний склад Робочої Групи затверджується розпорядженням голови Мамалигівської сільської ради.

3.2. До складу Робочої групи обов'язково повинні входити представники:

- місцевої влади;
- бізнесу;
- громадських організацій або активних у громадській діяльності жителів;
- молодіжних організацій, молодіжної ради, або активних представників молоді;
- представники освіти, в т.ч. професійної.

Склад робочої групи має бути гендерно збалансованим.

Персональний склад Робочої групи місцева рада оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті протягом п'яти робочих днів з дня її утворення.

3.3. Члени Робочої Групи мають право вносити на розгляд Робочої Групи будь-які питання, що стосуються її діяльності.

3.4. Члени Робочої Групи виконують свої обов'язки на громадських засадах.

3.5. Рішення про оновлення складу Робочої групи відбувається на засіданні Робочої групи. Зміни у складі Робочої групи затверджуються розпорядженням Мамалигівського сільського голови, зокрема, на підставі протоколу засідання Робочої групи з МЕР. ОМС оприлюднює відомості про такі зміни на своєму офіційному веб-сайті протягом трьох робочих днів з моменту затвердження.

4. Організація та процедури роботи

4.1. Формою роботи Робочої Групи є засідання, які проводяться за необхідності, але не рідше одного разу на три місяці.

4.2. Голова Робочої Групи здійснює загальне керівництво та забезпечує організацію роботи органу, скликає засідання та головує на них. У разі відсутності голови, засідання проводить заступник голови за його дорученням.

4.3. Секретар Робочої Групи веде та оформлює протокол засідання, робить витяги з нього.

4.4. Члени Робочої Групи беруть персональну участь у її засіданнях. Засідання вважається правомочним, якщо на ньому присутні більш як половина її членів. За рішенням Робочої Групи та за наявності технічних засобів засідання Ради може бути проведено дистанційно в режимі відеоконференції.

4.5. На своїх засіданнях Робоча група розробляє пропозиції та рекомендації з питань, що належать до її компетенції, і виконує, але не обмежуючись, наступні дії та заходи: розробляє, публікує на офіційному сайті громади, оновлює (не рідше одного разу на рік, не пізніше 31 травня) Економічний профіль громади; розробляє проект, проводить громадське обговорення, та моніторить (не рідше ніж двічі на рік) впровадження Програми МЕР; публікує звіти про виконання Програми МЕР на сайті громади; розробляє заходи щодо залучення і роботи з інвесторами; бере участь у засіданнях сесії місцевої ради (щонайменше двічі на рік). У порядку денному кожного засідання присутні питання, пов'язані із виконанням Програми МЕР. Робоча група щорічно звітується перед місцевою радою щодо своєї діяльності. Звіт містить аналіз виконання Програми МЕР, пропозиції до її оновлення, а також аналіз перспектив для МЕР на наступний рік. У звіті окремо висвітлюється діяльність КДО з МЕР стосовно стимулювання підприємницької діяльності серед молоді, жінок, та/або ветеранів, та/або інших вразливих груп населення громади.

Робоча група готує інформацію для використання у щорічному публічному звіті голови громади. Звіт містить окремий розділ, присвячений місцевому економічному розвитку на основі Програми МЕР. Зокрема, наводяться дані стосовно виконаних проектів, стану впровадження поточних проектів МЕР та щодо розробки нових проектів МЕР.

Пропозиції та рекомендації вважаються схваленими, якщо за них проголосувало більш як половина присутніх на засіданні членів Робочої Групи. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос головуючого на засіданні.

4.6. Засідання робочої групи вважається чинним, якщо на ньому були присутні більше половини членів робочої групи.

4.7. Проведене засідання оформлюється протоколом, у якому вказуються прийняті рішення за наслідками засідання Робочої Групи. Протокол підписується головуючим на її засіданні та секретарем і надсилається всім членам Робочої Групи, виконавчим органам сільської ради та публікується на сайті громади. Член Робочої Групи, який не підтримує пропозиції та рекомендації, може викласти в письмовій формі свою окрему думку, що додається до протоколу засідання.

4.8. Підготовку матеріалів до розгляду Робочою Групою, повідомлення всім членам Робочої Групи про час і дату чергового засідання, ведення протоколу засідання Ради та його надсилання членам Робочої Групи забезпечує секретар. Про дату проведення засідання та порядок денний

члени Робочої Групи інформуються не пізніше, ніж за три робочих дні до дати проведення засідання.

4.9. Організаційне, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення діяльності Робочої групи забезпечує відділ документообігу зв'язків з громадськістю та комп'ютерного забезпечення сільської ради, який створює належні умови для її роботи, у тому числі забезпечує Робочу групу простором для робочих зустрічей та засобами зв'язку.

5. Моніторинг впровадження програми МЕР

5.1. Основною метою моніторингу є забезпечення реалізації та постійної підтримки актуальності стану Програми МЕР та проектів МЕР, які описані в Програмі.

5.2. Моніторинг процесу реалізації Програми МЕР проводиться координаторами проектів, інформація зводиться відділом документообігу зв'язків з громадськістю та комп'ютерного забезпечення і заслуховується на засіданні Робочої групи не рідше, ніж двічі на рік. Результати річного моніторингу аналізуються із врахуванням індексу спроможності місцевої влади (PMCI) та його динаміки.

5.3. Координатори проектів подають відділу документообігу зв'язків з громадськістю та комп'ютерного забезпечення інформацію щодо стану реалізації проектів та необхідних подальших дій з впровадження проектів.

5.3. За результатами моніторингу Робоча група готує звіт, який підписує Голова Робочої Групи та публікує звіт на офіційному сайті громади. Даний звіт враховується фахівцями сільської роботи у своїй роботі.

5.4. Робоча група може вносити пропозиції з коригування та оновлення Програми МЕР.

Список використаних джерел інформації та проєкти, згадані як приклади:

1. НАУКОВА РОБОТА на тему: «Значення громадського простору в суспільному житті та вплив молоді на його розвиток» - <https://oblrada-pl.gov.ua/uploads/lstud/2019/budakva.pdf>
2. «Місцевий економічний розвиток в територіальних громадах: корисні поради та кращі практики. Посібник для місцевої влади та бізнесу», Програма USAID DOBRE, квітень 2021
3. http://tvoemisto.tv/news/rynok_shuvar_vlitku_peretvorytsya_na_torgovorozvazhalnyy_kompleks_85614.html
4. <https://bit.ly/32N1Yvx> - Демонстраційна версія геоінформаційної системи громади
5. <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/347/1.pdf> - посібник з питань просторового планування для об'єднаних територіальних громад